

JÁN BOTTO

Margita a Besná

eknizky.sk

MARGITA A BESNÁ

JÁN BOTTO

eknizky.sk

Margita a Besná by Ján Botto is licensed under a
Creative Commons
Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0
International License, except where otherwise noted.

Margita a Besná

Ej, letí plť dolu Váhom, na plti veselo – jak vtedy, keď na nej bolo to Slovensko celo.

Letí, letí ako húska, z Turca do Trenčína:

Pozor, chlapci! tu je už tá Strečnianska dolina. Zmlkli piesne. Faktor rečie: Páchte tie tri skaly, jak nám priekom šírym Váhom do cesty zastali: to Margita. A za ňou toť! Besná na nás čaká; hľa! jak hltá celý Váh do svojho pažeráka.

Nebojte sa! Neraz som ja prešiel štato zdravý s bohpomocou; – ale teraz, chlapci, klobúk z hlavy!

I všetko sa krížom žehná i modlí skrúšene: prejde Slovák i cez peklo, prejde v božom mene!

Pozor! tu už Margita!

Že nás vlúdne privíta.

Stúliť veslá a rúče šmihom cez jej náručie!

Ona smelým neškodí, dobrých Pán Boh sprevodí. – Pozor! – tu Besná saňa!

Smelo v osudný skok!
Strelou do jej hrtana!

Razom: kormidlom vbok! – A plť v huku i
v pene z pyskov sa jej vyžene.

Chvalabohu! – faktor vzdychne – šuhajci,
už sme von! A tí trnú, či za nimi Besná nejde v
pohon.

Nabok strachy! – teraz k vatre! usušiť si šaty,
ja vám budem o tých hrôzach hrozné rozprávati.

Ponad Váhom biely dom.

Pekná vdova býva v ňom; ale krajšia
dievčina Margita, pastorkyňa.

Vdovička pekná, mladá, vydávať by sa rada.

Vysedúva pri okne a dievča v poli mokne;
oblieka sa v zamaty

a dievčatko v záplaty; umýva sa vodkami a
sirota slzami.

Idú, idú vohl'ači; na vdovu nik nepáči, len
sa každý hned' pýta:

A kdeže je Margita?

„Hejže, Bože, prebože, – takto to byt nemôže!

Mne cestička zaťatá, kým ona nie vydatá.

Vydať ju? – vec daromná.

Kto potom príde po mňa? Bohatstvo pôjde za ňou: ja slúžkou, ona paňou.“ Rozmýšľa, vzdychá, šepce: „Pre ňu ma – ach, nik nechce, pre ňu sa mi nešťastí: preč! – ona musí z cesty!“

A zlým ohňom vzblkne zrak: „Počkaj, počkaj! – zrobím tak!“

„Margito! – už po lete – pôjdeš do Turca k tete:

Tam obžinky, jasoty: čas oddýchnuť z roboty.

Vezmi sviatočné šaty i živôtik z tafaty – i partu, keď ti d'aka – kto vie, čo ťa tam čaká.“

Ide dievča dolinou a macocha sihlinou; dievča letí ako vták a macocha ako drak.

Prišlo ono pod bralo, kvietky vodou
hádzalo:

„Hejže, Váhu, veštec náš!
Kam ja pôjdem na sobáš!“

Vtom vzteklica pripáli: plesk! dievčinu zo
skaly – „Na! tu tebe sobáš tvoj!“ Voda, hora
zhučí: hoj! –

Vdova kradne sa domov,
„Hoj, hoj!“ – ktos za ňou volá, ktos kuká
spoza stromov, ale tu nič dokola.

„Chachacha! kto o tom vie? Ticho, ticho,
svedomie!

Už cestička preťatá, už Margita vydatá.“

„Hej, šuhajko z Ľubochny, nepískaj ty pod
okny, ale pod dnu ku stolu: zoberme sa my
spolu! Cestička už preťatá,
Margita už vydatá.“

Nechodí šuhaj dnuhá, srdce jej žiaľom puká
– v duši kýsi hlas kričí akoby hlas kuvičí:

„Aha, tu si, tu si, tu! kam si dala Margitu?“
Hlavu na prsia zvesí: „Nádej moja, kdeže si?“
Ani šuhaj, ani sen – svitaj, svitaj, biely deň!“

Svitlo. Vyjde do dvora – tu Váh, nebo i hora
jak by hrozní sudcovia okom prísny m ju lovia:
„Aha, tu si, tu si, tu! kams podela Margitu?“ „Ani
noci, ani dňa – čo si počnem, ja biedna?!“

Suseda, čo to značí ten čudný rapot strák?

„Prídu, prídu vohľáči.“ Vohľáči? – „Veru
tak! Prikrývajte len stoly: hostia jak by tu boli.“

Ach, suseda, suseda! mne čosi pokoj nedá.
„Viem ja čo, dievka moja; prídu oni – ukoja.“

Kto príde? – On? – a či nie? „Čo súdené,
neminie!“ –

Ticho. Už sa večerí.

Čuj len: klop, klop, do dverí, klop klop, klop klop! – ha, kto je? „To klope srdce tvoje.“

V okne – páč! – tvár strašlivá, pozri! – jak sa dnu díva – oči jej stlpkom stoja.

„Ved’ to tam tôňa tvoja.“ Čo ten pes tol’ko breše?

Co to za kvik na streše?

Na moste dupot koní: ach, to už idú oni!

Dvanásta práve bije – „Dievka moja, čo ti je? Bože môj, ty si chorá, tebe sa dačo marí; či poslať po doktora – a či poslať do fary?“

Ach, nie! nie! márne reči, mňa doktor nevylicí,

kňaz rozhrešenie nedá: mne beda, večná beda! Čuješ ten spev pred vráty? To idú moji svati.

„Išlo dievča na sobáš – hotuj, mamko, čo len máš.“

Už nevesta zavítá bielou ružou prekvitá.

Vezmi, mamko, pokladov: pôjdeme my za mladou, pôjdeme my ta, ta, ta, kde Margita vydatá!“

Suseda, vody! vody!

Ach, zle mi, zle prichodí!

Buch, buch! – dvere s rozpadnú – utopenci vkročia dnu:

„Hej, domová, domová. čis už s venom hotová?!“

Zvýskne – vlasy sa zježia: vyletí na pobrežia, z pobrežia pod! hor stráňou
a svati všetci za ňou.

Ona predkom ako blesk, hoj, a za ňou tresk i plesk.

Horou hučí: haj, haj, haj! a dolinou: jaj, jaj,
jaj!

„Pukaj, kočiš, do koní: pokuta hriech dohoní!“

Na vrch brala doletí, svadba za ňou vzápätí:

„Hraj, muzika, hraj!

Hraj, muzika do skoku – a s macochou do toku haj, haja, haj!“

Tak sa stalo. – Od tých čias, vraj, o polnočnej chvíli počuť, ako na tých skalách čosi clivo kvíli.

Na vrch Besnej chachot, chichot, svadobníci vreštia; ale vtedy beda pľtiam, čo blízko nešťestia.

A tak to, vraj, bude bývať, kým sa v prach nezmelí to veľiké, hrozné bralo, ten hriech skamenelý. Neraz doň hrom ešte udrie, neraz Váh doň búši, kým popraje Boh pokoja totēj biednej duši. Nejedna plť na tom mieste ešte sa rozletí, kým sa miera nedoplní nevinných obetí.

A len potom celým Váhom – tak to povedajú – poletí piť spievajúci dolu ku Dunaju.